

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Inkludering eller?

"Jag tycker det är kul att plugga och studera som man ska!"

En studie av nyanländas skolgång

Christian Saarinen

Inriktning/specialisering/ LAU395

Handledare: Yvonne Karlsson

Examinator: Anita Franke

Rapportnummer: HT11-2910-208

Abstract

Titel: ”Inkludering eller?

Författare: Christian Saarinen

Termin: HT 2011

Institution: Göteborgs Universitet

Handledare Yvonne Karlsson

Examinator: Anita Franke

Typ av arbete: *LAU395 Allmänt utbildningsområde 3, Examensarbete Avancerad nivå, 15 högskolepoäng*

Språk: Svenska

Huvudämne: Pedagogik

Sammanfattning: Syftet med arbetet i sin helhet är att studera och analysera hur nyanlända elever upplever sin skolgång, både ur perspektivet förberedelseklass men också ur det ersättande inkluderingsperspektivet. Arbetet syftar också på förståelsen kring de hinder och möjligheter de nyanlända eleverna upplever sig ha, men också hur verksamheten uppfattas av de pedagoger som arbetar inom den.

Uppsatsen är i sin grund baserad på en intervjustudie av 6 nyanlända elever med varierande skolbakgrund, den är också baserad på intervjuer med 2 stycken lärare. Där den ena arbetat i så kallad förberedelseklass och där den andra är en mer traditionellt klasslärare. Intervjuerna är gjorda under höstterminen 2011 på en skola i en förort till en större stad.

Resultat av undersökningen är främst att eleverna är nöjda med sin utbildning, både i den tidigare förberedelseklassen, men också numera som inkluderade i klassen. Detta kan man i sin tur ställa gentemot att pedagogerna inom verksamheten är de som är kritiska gentemot inkludering.

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Introduktion	4
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Relevanta begrepp	7
2. Litteraturgenomgång	8
2.1 En förändrad integrationspolitik och dess problem	8
2.2 Vad säger skolverket?	9
2.2.1 Betygstabell	9
2.3 Vad säger läroplanen och skollagen?	9
2.4 Vad möter eleven när den kommer till Sverige?	10
2.5 Tidigare forskning om skol- och undervisningsformer för nyanlända barn och unga	10
2.6 Inkludering i skolan?	12
2.7 Språkets betydelse	14
2.7.1 Colliers referensram	15
2.8 Vygotskij och språket	17
2.9 Skolan som bas för integration	17
2.10 KASAM-begreppet och hur eleven ser på sin värld	18
2.10.1 KASAM-Illustration	18
2.11 Litteratursammanfattning	19
3. Metod	20
3.1 Val av metod	20
3.2 Urval och begränsningar	20
3.3 Undersökningsgrupper	20
3.4 Datainsamlingsmetod	20
3.5 Genomförande	21
3.6 Etisk förhållningssätt	21
3.7 Dataanalys	21
4. Resultatkapitel	22
4.1 Informantpresentation	22
4.2 Datamatrix	24
4.3 Elevbeskrivningar	24
4.4 Lärarbeskrivningar	25
5. Sammanfattande diskussion	29
6. Referenser	32
6.1 Referenslista	32
7. Bilagor	31
7.1 Information till hemmet	33
7.2 Intervjufrågor	34
7.3 Elevfrågor	34
7.4 Lärarfrågor	34

1 Inledning

1.1 Introduktion

Under ett flertal hundra år har människor invandrat till Sverige, det är inget nytt fenomen även om det stundtals i det allmänna medvetandet verkar som detta. Från att från början varit en företeelse mestadels varit förunnat eller betvingat (beroende på vem man frågar) hansatyskar, finnar och valloner (Migrationsverket 2010). Så har läget kommit att förändras i samma takt som världen också förändrats enligt migrationsverket. Migrationsverket menar att det som har förändrats först och främst är att majoriteten utav de som kommer till vårt land (Sverige) idag i större utsträckning är anhörighetsinvandrare. Dock har arbetskraftsinvandringen fortfarande en stark andra plats rent statistiskt sätt, medan flyktingar (där gruppen ensamkommande barn räknas in) i större utsträckning blivit en allt vanligare och större grupp innehar en stadig tredje plats. Siffrorna för personer som invandrar till landet är generellt sätt väldigt statiska och ökar eller minskar inte speciellt mycket för varje år (Migrationsverket 2012)

Enligt FN (2011) finns det idag omkring 43miljoner flyktingar i världen varav åtminstone 2000 utav dessa befinner sig i Sverige och är barn som har rätt till skolgång. Av dessa 2000 flyktingar är merparten pojkar om man ser till kvoten utav barn i skolan. Detta kan troligtvis kopplas till det faktum att det är främst pojkar som tillhör den gruppen som kommer som ensamma flyktingbarn till Sverige. Detta beror sannolikt på att pojkarna flyr som deserterande soldater ifrån sitt hemland, Detta stöds också av migrationsverket som hänvisar till bland annat den tidigare väpnade konflikten i Irak (Migrationsverket 2010).

I och med den information som nämns ovan utav migrationsverket kan man utan större ansträngning dra slutsatsen att världen och Sverige under de senaste 30åren blivit en allt mer mångkulturell plats, inte för att den inte var det innan utan för att kulturerna spridit sig till andra platser. Globalismen sprider sig över världen samtidigt som konflikter och krig ständigt blossar upp i olika nationer. Ett faktum om man ser till FNs statistik är att många människor flyr och både från politiskt förtryck, sexuell läggning men också på grund utav krig. Där bland annat Irak-kriget och sammanbrottet i forna Jugoslavien under 90-talet varit tongivande. En del utav dessa människor efter en lång och turbulent resa kommer hit till Sverige, antingen ensamma eller tillsammans med sina familjer. När dessa individer anländer så har många utav dem varit med om en mängd traumatiska upplevelser vilket de behöver hjälp att bearbeta, men framför allt är deras största problematik språket. För i de allra flesta fall så kan man inte överhuvudtaget tala det språket som är huvudspråket i det landet man vistas i (Migrationsverket 2010). Den språkliga problematiken bidrar i många fall enligt Migrationsverket till ökad segregation och en upplevelse av utanförskap.

Samhället, kommunen och andra instanser hjälper givetvis här till så gott det går, dock är det inte där fokus för mitt examensarbete kommer att ligga. Utan detta arbete kommer att beröra skolan och de barnen i skolan som inte har svenska som modersmål, och deras upplevelser av att ha vistats i förberedelseklass men numera vara inkluderad i en vanlig klass.

Denna uppsats kommer att behandla nyanlända elevers skolsituation utifrån elev och lärarperspektiv. I de flesta fall stannar den nyanlända eleven i förberedelseklassen under något år samtidigt som den under tiden också har mer praktiska lektioner som bild, eller idrott tillsammans med den klassen den officiellt tillhör. Efter tiden i förberedelseklassen flyttas sedan eleven ut i den vanliga klassen, så kallad inkludering efter en bedömning gjord utav dess tidigare lärare i förberedelseklassen. Här skulle man kunna tro att allt är frid och fröjd

men i många fall sträcker sig elevens svenskkunskaper främst till att kunna göra sig förstådd, enklare hälsningsfraser och liknande. Detta leder till att lektionerna i de allra flesta fall blir oöverstigliga hinder, i många fall eftersom eleven antingen behöver slå upp vart och vartannat ord i en ordbok eller att nivån på lektionen är alldeles för hög. Givetvis skulle man då kunna resonera som så att en eventuell nivåsänkning i undervisningen skulle kunna genomföras, dock skulle detta genast få problematiska konsekvenser i klassens helhet eftersom som nivån skulle bli alldeles för låg.

På många skolor existerar inte heller den så kallade förberedelseklassen eftersom skolan (i dessa ekonomiskt problematiska tider) inte har råd att bedriva den, vilket i många fall leder till att ovan nämnda utslussningssystem inte används. Här går istället eleven i en vanlig klass ifrån början (inkluderad), oavsett svensk kunskap vilket då leder till att den nyanlända eleven i många fall inte kan tillgodogöra sig undervisningen, eller att undervisningen blir för låg för elevens klasskamrater. Ett så kallat inkluderande system, där tankarna är att eleven lättare skall integrera eller skapa interaktion i den ordinarie klassen och tillsammans med sina kamrater (Nilholm, 2006 s.14). Enligt en amerikansk studie visar det sig dock att inkludering i sig är någonting positivt vilket också stärker elevens kunskaper både inom ämnena men också inom deras egna språk. Det den amerikanska undersökningen dock hårt betonar är att dessa elever behöver handledning, ofta så mycket som varje dag, eller allra helst under lektionernas förlopp. (Thomas, Collier 2001)

Inkluderingsbegreppet har under modern tid dock enligt Nilholm kommit att ersätta integrationstänkandet och man menar att det står för ett förändrat synsätt på hur man väljer att betrakta eleverna. Då främst ur ett specialpedagogiskt perspektiv men har också kommit att prägla tankarna kring förberedelseklassen (Nilholm, 2006 s.8). Inkludering har också enligt Nilholm kommit i stor grad att handla om hur man ser på barnen, istället för som innan tänka kring den fysiska plats barnet faktiskt är (Nilholm s.8). Nilholm talar också om att inkludering är en produkt utav demokratin, och är där med nödvändig för ett demokratiskt samhälle som Sverige (Nilholm, 2006 s.29). Denne nämner också att eleverna oftast får samtidigt utöver sin vanliga undervisning träffa en slags handledare någon gång i veckan, av egen erfarenhet upplever inte eleverna att detta är tillräckligt och de upplever fortfarande att de har problem att hänga med i den ordinarie undervisningen (Vilket också stöds utav undersökningen)

Givetvis finns det också ljusglimtar i ett så kallat äldre och inte lika väl fungerande system (Säljö (2000) s.17) där vi oftast finner de elever med hög socialkompetens och/eller föräldrar med hög akademisk utbildning, Problemet är dock att dessa elever med största sannolikhet skulle klarat sig bra oavsett skolgång eller skoltyp. Det är snarare så att vi måste finna ett system som hjälper och får alla barn oavsett bakgrund att få den utbildningen de har rätt till!

"Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen." Skollagen kap 1 paragraf 4

Problematiken i denna form utav verksamhet ser man då väldigt tydligt om man läser igenom citatet ovan, detta främst på grund utav att paragrafen klart och tydligt talar om att skolan skall främja alla barns utveckling och lärande på samma vis som vi skall bygga på deras lust

för ett livslångt lärande. Man skall också ta hänsyn till barnens olika behov och få det stöd och stimulans som krävs för att för att eleven skall utvecklas och nå sin fulla potential.

”I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.” Skollagen kap 1 paragraf 8

Man kan också skönja spår utav marginalisering i rådande system. Detta främst på grund utav att eleverna under rådande system tvingas både slussas ut i ett system som idag är förhållandevis oprövat, men också att de i många fall klart och tydligt har andra förutsättningar för sitt lärande i och med deras språkproblematik. Denna marginalisering leder in på en anledning till varför den här uppsatsen existerar och vikten utav den, eftersom vi nu vet så lite kring just inkludering och hur nyanlända elever upplever sin skolgång både som förut i förberedelseklassen men också hur de upplever att gå i en vanlig klass så behövs djupare studier. För eftersom forskning i många fall påvisat att utbildning är ett utav det viktigaste redskapen i kampen mot segregation, och framförallt eftersom skolan måste förhålla sig till det regelverk som finns så kan inte pedagogerna fullfölja sitt arbete utan forskning. Detta är dock något som jag givetvis omöjligen kan bedriva på den förlagda tiden jag fått utan det kan i stället fungera som riktningsslinjer kring hur det faktiskt kan förhålla sig.

Detta kommer med andra ord vara kärnan i uppsatsen, hur de nyanlända eleverna lär sig och vad lärarna anser om hur dessa elever lär sig. Vad är problematiskt ur en lärarsynvinkel, vad fungerar? Vad fungerar inte och vice versa ur en elevsynvinkel?

1.2 Syfte

Med utgångspunkt i ovanstående resonemang är syftet med studien att öka förståelsen för nyanlända elevers skolsituation i en förberedelseklass respektive i en ordinarie klass. Dessutom är uppsatsens syfte att studera de hinder och möjligheter som eleverna uppfattar att de stöter på både i klassrummet men också från sina kamrater. Uppsatsens syfte är också att ta reda på vad lärarna som arbetar i verksamheten tycker och känner inför arbetet kring den tidigare förberedelseklassen kontra att eleverna numera är inkluderade.

1.3 Frågeställningar

1. Hur beskriver eleverna undervisningen i en förberedelseklass respektive i en ordinarie klass?
2. Hur beskriver lärarna arbetet med elever i en förberedelseklass respektive i en ordinarie klass?
3. Vad upplever eleverna fungerar och vad tycker de är svårt i undervisningen.

1.4 Relevanta begrepp

Inkludering

Inkludering är den nyaste formen utav tankegång inom skolan, det begrepp som kommit att ersätta integreringstänkandet. Innebär att den nyanlända eleven får sin utbildning i ordinarietklass

Exkludering/Förberedelseklass

Exkludering kallas den undervisningen som bedrivs i en så kallad förberedelseklass,

förberedelseklassen har till syfte att stärka elevens utveckling i det nya språket och på samma gång få dem att känna sig trygga i den nya skolmiljön.

KASAM

Ett begrepp skapat utav Aron Antonovskys för att beskriva hur människor i sjukdomstillstånd klarar situationen de befinner sig i. Kan också användas ur en pedagogisk synvinkel för att förstå hur en elev hanterar sin nuvarande situation.

2. Litteraturgenomgång

2.1 En förändrad integrationspolitik och dess problem

Bunar (2001 s.63) nämner att efterkrigstiden präglades utav en massiv utveckling i det svenska välfärdssystemet, mångmiljonsstadsdelarna byggdes för att skapa rum, för både den arbetskraftsinvandring som skedde, men också för att skapa bostäder till de arbetare som redan fanns i Sverige. Han menar att det under denna period kom stora förändringar att göras i politiken, dessa brukar delas in enligt Rothstein (Bunar s.63) i:

1. En offentligt producerad service i form utav skola, vård och omsorg.
2. Ett obligatoriskt socialförsäkringssystem
3. Ett enhetligt bidragssystem
4. Ett system utav behovsprövande instanser (Socialbidrag)

Under de tidigare åren efter dessa reformer, ökade den så kallade systemintegrationen enligt Rothstein (refererad i Bunar, 2001), främst på grund utav att tydligt ideologiskt mål fanns (välfärdssamhället) (Bunar s62). Dock kom problem under 60-70talet i och med arbetskraftsinvandringen och den efterföljande flyktinginvandringen, problem i första hand skapade på grund utav att systemet inte var konstruerat för att hantera individer med annan etnisk tillhörighet än svensk enligt Bunar. Detta skedde enligt Bunar mestadels eftersom systemet i sig avsåg att skapa social samhörighet inom landet genom samverkan fackförbund – statlig byråkrati (Bunar s63). Här upptäcktes det snart att de nyinvandrade hade andra behov och kunde utsättas för social eller etnisk diskriminering vilket ledde till att välfärdspolitiken utökades, politiken och tankarna kring integration kom att bli en policy. En policy som sedan uteslutande kom att förknippas med person med annan etnisk bakgrund betonar Bunar (Bunar s63). Innan 70- talet var den genomgående idén kring integrationspolitiken att de invandrande skulle assimileras upp i det svenska samhället, det vill säga assimilation är när minoriteter i ett samhälle anpassar sig till majoritetens kultur språk, värderingar och ibland religion (Nationalencyklopedin). Med den statliga invandrarutredningen och den efterföljande invandrarpolitiska propositionen 1974 respektive 75 kom detta att förändras. Integration (som kom sedan att ersättas utav inkludering) (Nilholm, 2006 s8) enligt Nilholm var det nya målet och tanken att man genom olika såråtgärder som hemspråksundervisning och stöd till radio och tv-inköp skulle främja de invandrade gruppernas språkliga och kulturella resurser samtidigt som man gradvis ”försvenskade” dem (Bunar s64).

Bunar nämner att detta nya politiska ställningstagande inom kort kom att kritiseras hårt, främst eftersom det ansågs konstruera grupperingar i samhället där invandrare var en enskild grupp och där med avvika ifrån normen (Bunar s64). Dock dröjde det redan till 1997 (Sverige, framtiden och mångfalden), innan politiken återigen kom att förändras. Här pekar Bunar dock på att det främst var en semantisk skillnad i det nya tänket dock med en del nyfunna idéer (Bunar s64). I propositionen påpekades det i propositionen att integration var en nationell angelägenhet och att integration var en dubbelsidig process vilket innebar att den marginaliserade gruppen får möjligheter till att förändra praktiska villkor i sina liv, vilket då i en generell betydelse innebär att individen själv skall få bestämma i vilken grad den själv skall vara delaktig i integrationsprocessen.

Samtidigt med detta utformades nya mål med integrationspolitiken, vilka gäller än idag:

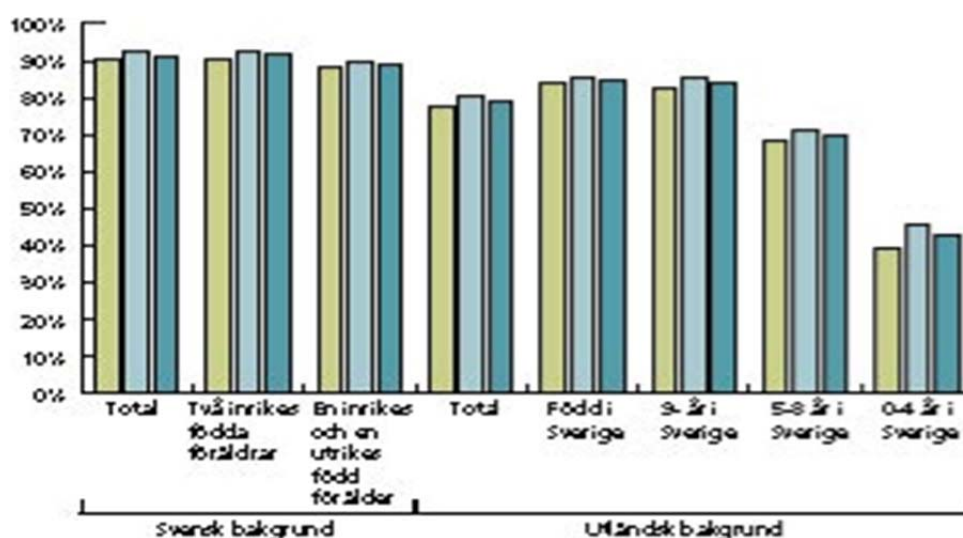
1. Att lika rättigheter och möjligheter gäller för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.
2. Att en samhällsgemenskap utvecklas med samhällets mångfald som grund.

3. Att en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans främjas och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

2.2 Vad säger skolverket?

Skolverket menar att det finns stora brister i skolans verksamhet kopplad till nyanlända elever, detta mestadels eftersom undervisningen för de nyanlända eleverna i mångt och mycket inte är tillräckligt kopplad till de målen skolan skall uppnå för varje elev, utan undervisningen är istället allt för mycket fokuserad på att eleverna skall utveckla svenskkunskaper. Här pekar skolverket på både de riktlinjerna (Förslag till mål och riktlinjer för nyanlända elever) de själva gett ut om just elever i förberedelseklass och elever med ett annat modersmål än svenska. Dessa riktlinjer stöds också utav regeringen (SOU2010:16) där det talas om att eleverna och även de vuxna nyanlända behöver integreras med de andra individerna i samhället, det talas också om att den enskilt största positiva effekten för dessa individers svenskkunskaper sker genom interaktion och reflekttering tillsammans med andra individer. Skolverket pekar också på att utomlands födda elever som kommit under den traditionella grundskoleåldern 6-15 generellt sätt har betydligt sämre betyg än de som kommit innan traditionell grundskoleålder (Skolverket Utbildningsresultat 2007)

2.21 - Figur 1 – Betygsstatistik över nyanländas betyg, beroende på generell tid i landet – myndigheten för skolutveckling 2005.

2.3 Vad säger läroplanen och skollagen?

Läroplanen säger att skolan skall arbeta som så att:

"Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 2 och 9 §). Normerna för likvärdigheten anges genom de riksgiltiga målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns också olika vägar att nå målen." (LP094 s4)

Vilket innebär att skolan är ålagd att ge varje elev de förutsättningarna och möjligheter som finns att uppnå de målen som är förlagda inom varje enskild ämnesinriktning. Detta innebär att oavsett resurser är skolan ålagd att ge barnet/barnen det stöd som krävs för att de skall uppnå de nationella målen.

Skollagen fortsätter sedan med att fastslå att ingen elev på någon utav Sveriges skolor får diskrimineras på grund utav, kön, etnicitet, kultur eller liknande

”I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.” – Skollagen kap 1 paragraf 8

Vi finner också det tydligt formulerat att barn har rätt till bland annat:

”utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen.” – Skollagen paragraf 29 - SOU 2007:34

2.4 Vad möter eleven när den kommer till Sverige

När en familj eller ensamkommande barn anländer till Sverige möts de oftast utav ett så kallat introduktionssamtal, ett samtal som eleven deltar i tillsammans med sin vårdnadshavare, tolk och personal ifrån den skola som eleven sedan kommer att gå på. Det syftar till att i första hand vara en slags introduktion till skolan, men också en form utav hälsoundersökning utav skolans egen skolsköterska, detta för att reda ut om barnet saknar eventuella vaccineringsar eller lider utav någon form utav trauma sedan tidigare. I få fall upprättas också en individuell studieplan redan vid detta första samtal, men bör ses mer som ett undantag än som en regel (Skolverket 2007).

Syftet bakom introduktionssamtalet är främst då:

- Undersöka om barnet har behov av bearbetning av svåra eller traumatiska upplevelser,
- Undersöka om barnet har behov av vård och/eller rehabilitering av den fysiska hälsan,
- Undersöka om eventuellt behov av särskilt stöd hemma och i skolan före- ligger,
- Ta fram relevant information om den enskilda familjens bakgrund och livs- situation,
- Ta fram kunskap om det enskilda barnets kompetenser, kunskapsutveckling och språkutveckling.

För att få bo i Sverige, krävs dock att man som individ antingen söker asyl och då få rätt att gå i svensk skola, eller uppehållstillstånd för detta gäller följande:

”En person som får statusförklaring som flykting, alternativt skyddsbehövande eller övrig skyddsbehövande beviljas permanent uppehållstillstånd eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i minst tre år. I undantagsfall kan giltighetstiden begränsas, men tillståndet är aldrig kortare än ett år.” Migrationsverket

Detta leder då till att eleven i många fall faktiskt inte vet hur länge de får vistas i Sverige!

2.5 Tidigare forskning om skol- och undervisningsformer för nyanlända barn/unga

Som nämnt ovan i inledningen är ett utav skolans huvuduppdrag att bedriva undervisning som skall utgå ifrån elevernas kunskap och nivå, hänsyn till elevens person och bakgrund skall tas, och de skall få möjlighet att bevara och utveckla sin kultur, genom möjligheter att studera sitt eget hemspråk. Enligt Nihad Bunar under ett seminarium kopplat till skolverket (2010) missar

de flesta skolor oftast att ta hänsyn till elevernas kunskap och nivå, vilket enligt Bunar anses vara centralt. Detta mångt och mycket på grund utav att det saknas riktlinjer för skolan på grund hur denna undervisning egentligen skall se ut. Han menar här på att riktlinjer är ett måste mestadels på grund utav att verksamheten är i ständig förändring än mer än den vanliga skolundervisningen eftersom det hela tiden byts ut elever i förberedelseklassen, som då både bär med sig eventuella trauman, men också kanske saknar en längre skolgång bakom sig. Variationen och spridningen på kunskapsnivå är med andra betydligt större än i en vanlig klass. Bunar pekar på att själva poängen med förberedelseklasser är att eleverna skall ha en grundläggande trygghet, en trygghet som de oftast saknar eftersom de kommer ifrån ett annat land. På samma vis präglas de också utav en ovisshet kring om de får vara kvar i landet eftersom många utav barnen inte har permanent uppehållstillstånd. Därför blir trygghet fundamental för dem menar Bunar.

Bunar (2001) menar också i sin egen forskning där han jämfört ett flertal så kallade ”invandrarskolor” att samverkan i området där skolan är förlagd är utav stor vikt, eftersom eleverna med invandrarbakgrund och i den här uppsatsen fall annat modersmål än svenska i många fall upplever att de inte kan komma någon vart. Då skapas enligt honom segregation och problemet förstärks (Bunar s.148)

Bunar påpekar också gällande förberedelseklassen att det finns en risk att elevernas integration blir lidande på grund utav detta system, detta eftersom eleverna lätt fastnar i förberedelseklassen och enbart skapar kontaktnät (kompisar) inom den slutna gruppen. Vilket då leder till ökad segregation. Vidare betonar denne att det dock finns bristfällig forskning kring hur dessa barn lär bäst och vilket system som faktiskt fungerar. Dock påstår Bunar vilket annan forskning också talar om¹ att modersmålet är det som är mest centralt för dessa elever, eftersom det är där de formar sin trygghet och sin identitet. Eftersom alla elever i skolan har rätt till hemspråksundervisning menar Bunar också att handledning på modersmålet också blir nödvändig, detta framför allt eftersom den svenska skolan oftast varit allt för fokuserade på att eleverna skall lära sig svenska! Istället för att utveckla ämneskunskaper. Ämneskunskaper som de då med hjälp utav modersmålsläraren kan utveckla, i skydd utav sitt eget språk. Kunskaper som exempelvis en utvidgad begreppsvärld. I Bunars egen forskning påvisar han också att skolorna runt om i Sverige är olika bra på att arbeta och samverka tillsammans med föräldrarna och omvärlden (Bunar s.148). På samma vis stöds Bunar utav en större amerikansk undersökning (Thomas, Collier s.324) där det talas om att förberedelseklassen är en förlegad modell som inte fungerar. Den amerikanska studien är en kvantitativ studie gjord under 16år där forskarna analyserade alla elever tillhörande språkminoriteters skolgång i olika skolformer (Thomas, Collier s.1). De valde i denna studie att analysera vad eleverna uppnått för betygsmässiga resultat, och sedan återkoppla detta till i vilken form utav skolform eleverna gått i. De styrkte också faktum att inkludering bara fungerar så länge eleven får ordentligt med stöd ifrån en särskild lärare var främsta uppgift är att kontinuerligt och regelbundet varje dag stötta eleven i dess språkliga utveckling (Thomas, Collier s.325).

Den amerikanska studien stöds också utav en rapport skriven utav skolverket på uppdrag av regeringen. Bunar nämner också liknande problematik i sin rapport. (Bunar 2010 s.101)

”Den modell som enligt denna undersökning ger sämst resultat är den som är vanligast här i Sverige, nämligen att de flerspråkiga eleverna får undervisning endast på majoritetsspråket och undervisningen i detta språk som andraspråk ges vid sidan av den övriga undervisningen” Skolverket (2002)

Alltså, enligt den amerikanska studien, kring engelska för minoritetsgrupper, inkludering i en klass fungerar bara om man samtidigt regelbundet tillsammans med en lärare får stöd. Ett faktum som då stöds utav undersökningen. Detta eftersom det visade på att elever som istället blev inkluderade på skolor, där modersmålsstödet varit svagt uppnådde sämre resultat än de elever som i sin tur fick regelbundet stöd (Thomas, Collier s.326).

”English language learners immersed in the English mainstream because their parents refused bilingual/ESL services showed large decreases in reading and math achievement by Grade 5 där ESL står för ”English as a second language” – (Thomas, Collier s.326)

Studien påpekar också att generellt bäst resultat fås genom att man tidigt i skolan börjar undervisningen utav modersmålet i skolan, och att man allra helst som i exempelvis Kanada, genomför undervisningen som så att den under elevens fem första skolår till 90 % har undervisning på det språk som eleven har som modersmål, ett så kallat 90-10 system, för att sedan över tid öka undervisningen till att omfatta 50-50 i respektive språk. Studien menar på att det är ämneskunskaperna som är det viktiga och bör stå i centrum, och att språket sedan sakta kan implementeras (Thomas, Collier, s56).

Vidare nämns också problematiken både ifrån Sveriges kommuner men också ifrån landstingen, att det oftast saknas tillräckligt med modersmålslärare, och att dessa i mångt och mycket har en bristande pedagogisk utbildning. De har också i stora drag en stor grupp elever spridda på en mängd olika skolor vilket leder till bristande samverkan mellan de ”vanliga” ämnena och modersmålsläraren. Kritiken riktas även mot studiehandledningsverksamheter eftersom kommuner mångt och mycket varit dåliga på att utvärdera dessa. (Thomas, Collier s56)

2.6 Inkludering i skolan?

”It involves all students in a community, with no exceptions and irrespective of their intellectual, physical, sensory or other differences, having equal rights to access the culturally valued curriculum of their society as full-time valued members of age-appropriate mainstream classrooms” (Nilholm s13)

Enligt Nilholm (2006) är det första grundläggande nämnaren med inkludering som begrepp ”en skola för alla”, det har även sin bas enligt denne i tankarna kring det normaliserande och integrering utav individer med antingen medfödda sjukdomar, skador eller personer med annan etnisk bakgrund än svensk (Nilholm s.13). Begreppet som sig har kommit under den senare delen utav 90talet att ersätta ordet integration enligt Nilholm, detta mestadels på grund utav att idén om att inkludering i sig handlar om att verkligheten skall anpassa sig till människorna, och inte som i integrering människorna efter verkligheten (Nilholm s.14). Alltså utbildningen skall anpassas utefter de elever som faktiskt går i skolan, inte eleverna efter utbildningen vilket var det tidigare dominerande synsättet. Detta förklaras också enklast i ett skolsammanhang av att barn är olika och därmed bör skolan i sin helhet utifrån detta faktum (Nilholm s.17).

Inkludering i sig nämner Nilholm, kom från första början att symbolisera kritiken gentemot den specialpedagogik som bedrivits under ett flertal år, där elever med särskilda behov (vilket då givetvis innefattar barn med språksvårigheter) främst fått sin skolgång på annat separat

håll, i en annan skola eller i förberedelseklass istället för att i den mån den klarade av faktiskt få en normal skolgång i en normal klass (Nilholm s.19).

När diskursen kring specialpedagogik kom att nå sin egentliga kulmen, började tankarna diskuteras kring något man benämnde ”det kritiska perspektivet” ett perspektiv som Nilholm menar mångt och mycket kom att handla om svårigheterna som låg utanför eleven. Detta istället för att som tidigare fokusera på att eleven har denna diagnos och utifrån det arbeta vidare (Nilholm s.20). En tolkning som troligtvis borde bli mindre stigmatiserande i det stora hela. Pedagogen väljer istället då att se, vad *finns* för svårigheter för att du skall lära dig detta, istället för som tidigare vad har *du* för svårigheter.

Alltså Nilholm (2006) menar att inkludering **innebär**:

”Inkluderande integrering betyder att undervisningen ska ske inom ramen för den klass där barnet är inskriven som elev. Argumentet för detta är först och främst knutet till en uppfattning om social rättvisa som lika rätt till deltagande utifrån kollektiva demokratiska värden” (Nilholm s.30)

På samma vis talar man också ogärna om barn med ”special behov” eftersom detta placerar barnen in i ett fack, och tillskriver dem egenskaper som då gör dem annorlunda gentemot oss och därför behöver integreras och/eller assimileras in i vårt system (Nilholm s.30).

Nilholm nämner sedan också problematiken på hur vi som lärare väljer att se på elever, bör vi se dem som olika individer, med olika egenskaper och tillgångar som i sin tur skall värderas? vilket då problematiserar faktumet att vissa egenskaper skulle ses som mer positiva och uppmuntras än andra egenskaper (Nilholm s.31), Exempelvis du är bra på fotboll men inte på svenska, vilket skulle då anses som en positiv eller en negativ egenskap?

Nilholm diskuterar sedan vidare dilemmat som enkelt går att spåra vidare till tankarna kring hur man organiserar skolan, för skapar vi en skola med speciella lösningar för barn med särskilda behov, så cementerar vi och fastställer skillnaderna och placerar eleverna i lösningar som till exempel förberedelseklass. Samtidigt blir också inkludering och segregering enligt Nilholm en samverkan mellan varandra, där den ena kan ses i perspektivet som brist på inkludering, och den andra som brist på segregering (Nilholm s.31). Kontentan blir då anser Nilholm att de är oseparatorbara:

”If segregated systems are set up to respond to the differences between students, the inadequacy of those systems to respond to the common humanity and needs of students will become apparent. If all students are included in the same schools, curriculum and classrooms, their differences will pose the most direct challenges to the teachers and school managers who have to make such an inclusive system work” (Nilholm s.31)

Poängen och problemet då med inkludering blir istället att i och med att om man placerar ”barn med speciella behov” i en vanlig klass, läggs ansvaret för att motverka segregeringen på läraren i klassrummet (Alagic, Linde 2010 s.3). Eftersom man genom ett interkulturellt förhållningssätt både lär sig, och lär utav sina elever (SOU 2003:77).

2.7 Språkets betydelse

”Att lära sig de nya orden var en sak, att lära sig deras betydelser var en annan. Det låter kanske en smula paradoxalt men det är enkelt. Man lär sig de nya orden först som namn och det kräver endast ett gott minne. Men dessa namn är inte neutrala, de är täckta av lava av mänskliga erfarenheter, känslor, upplevelser och

värderingar. Att lära sig ett nytt språk blir på det sättet en genomgripande resa in i ett annat medvetande om världen och livet” (Landström Löfgren 2010 s.29)

Enligt Lindberg (SOU 2003:77) brukar man traditionellt sätt dela in forskningen om flerspråkighet i förstaspråk och andraspråk, där det främst handlar om att andraspråket tar sin början när man först kommer i kontakt med det. Oavsett hur duktig du är på ditt andraspråk så är det under hela ditt liv i första hand förstaspråket som styr din kognitiva utveckling, din begreppsvärld och färdigheter så som skriv och läskunskaper. Utav detta är det då lätt att dra slutsatsen att modersmålet är utav stor vikt för de barnen som kommer till Sverige för att börja i skolan. Detta leder till att barn med ett annat modersmål än svenska har rätt till modersmåls undervisning om:

”Enligt grundskoleförordningen 2 kap. har de elever som uppfyller följande krav rätt till modersmålet? (Utbildningsdepartementet, 2009)

9 § Om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven,

1. skall eleven få undervisning i detta språk som ett ämne (modersmålsundervisning), om eleven har grundläggande kunskaper i språket och

2. eleven önskar få sådan undervisning.

Modersmålsundervisning i samiska, finska, meänkieli, romani chib eller jiddisch ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Detsamma gäller en elev som är adoptivbarn och som har ett annat modersmål än svenska. ”

Enligt 10 § modersmålsundervisning kan anordnas:

1. som språkval,
2. som elevens val,
3. inom ramen för skolans val, eller
4. utanför timplanebunden tid.

Värt att notera är att enligt skolverket är det enbart omkring 50 % utav eleverna som egentligen är berättigade till modersmålsundervisning som faktiskt deltar i den (Skolverket statistisk 2010-11) En förklaring till detta ges utav Landström Löfgren, som i sitt examensarbete ställde frågan till en lärare i svenska med andra språk:

”Jag kan säga att det är en hel del föräldrar som tackar nej (till modersmålsundervisning) och det är av olika orsaker men en kan ju vara att man vill stänga dörren till det där som var.” Landström Löfgren s.29

I skolverkets referensmaterial (Skolverket (1998) Att undervisa elever med Svenska som andraspråk- ett referensmaterial - Sida 29), nämner Bergman, Colliers referensram över hur lång tid det tar för en elev född utomlands att nå den infödda nivån i skolans läsämnen.

Ankomstålder	Genomsnittlig tidåtgång
5 - 7 år	3 - 8 år
8 - 11 år	2 - 5 år
12 - 15 år	6 - 8 år

2.7.1 - Figur 2: Genomsnittlig tid att nå den infödda nivån i skolans läsämnen

Dessa siffror ovan, spelar dock givetvis bara in om eleven undervisas utav bland annat en lärare med behörighet i svenska som andra språk. Ser man till siffrorna tidigare nämnt ser

man ganska klart och tydligt hur svårt det kan vara att vara en elev med ett annat modersmål än svenska! Oavsett om du gått i en förberedelseklass eller inte. Det är med andra ord en väldigt lång och svår resa oavsett när du som barn eller ungdom kommer till Sverige.

På samma vis nämner också Bergman (Skolverket 1998 s.29) att det oftast tar omkring 2år för eleven att tillgodogöra sig vardagsspråket och göra sig ungefärligt förstådd. Det som dock inte ingår i den här processen, utan blir ett livslångt projekt är förståelsen av att samma ord kan ha flera olika betydelser. Bergman nämner här begreppet ”vila i fred” vilket på svenskan antingen kan tillskrivas någon avliden (vila i frid) eller helt enkelt ”jag vill vila i fred” att man vill sova i lugn och ro. Elevens som exemplet gäller modersmål gjorde inte denna distinktion vilket var ytterst problematiskt att greppa. Detta stöds också utav Hyltenstam och Tuomela (refererad i Wiczorek 2010 s6) där det framgår att man som lärare för nyanlända elever bör ha i åtanke att:

- att det tar lång tid – flera år - innan ett barns andraspråk fungerar lika effektivt för kunskapsinhämtande som ett förstaspråk,
- att ett abrupt språkbyte vid skolstarten därför hämmar barnets möjligheter till ett normalt kunskapsinhämtande och normal intellektuell utveckling under skoltiden,
- att barns attityder till sitt förstaspråk – och i förlängningen till sin kultur och sitt ursprung påverkas av vilken roll detta språk tilldelas i samhället och i skolan,
- att individens identitetsutveckling är beroende av möjligheterna att bejaka de egna kulturella och allmänna livserfarenheterna. (Wiczorek s6)

Som nämnt ovan ses modersmålet som något värdefullt för eleven, och i princip någonting nödvändigt för deras kognitiva utveckling. Dock är det ingen självklarhet att varje elev faktiskt skall få tillgång till sådan undervisning som dessutom nästan alltid är utanför skoltid, detta främst på grund utav att kommunen inte bedömer att det finns tillräckligt många elever som har samma språk som eleven dock tillhör detta ovanligheterna och brukar lösas genom att eleven har undervisningen på en annan skola. Den som dock är ytterst ansvarig för om det blir av eller inte på berörd skola, är skolans rektor.

Rent formellt sett finns det inget krav på hur timmar en elev har rätt modersmålsundervisning i veckan i årskurs 1-9 . Vilket leder till att variationen är stor från kommun till kommun, i Stockholm erbjuder man upp till 90minuter i veckan, medan man i Göteborg enbart erbjuder 60minuter. (Respektive stads Språkcentrum)

Enligt Skolverket är det ofta ambulerande lärare (dock behörig) som tillhandahåller undervisningen, vilket gör att det är väldigt vanligt att läraren byts ut från gång till gång. Detta främst eftersom det inte är ovanligt att en och samma lärare också har ansvar för modersmålsundervisningen på så mycket som 12 olika skolor (Skolverket 2002 s12).

Som regel har också varje elev rätt att söka studiehandledning vilket ofta brukar vara 2timmar utanför skoltid, på i regel en annan plats än där eleven går i skolan. Här är det okänt enligt skolverket vad denne lärare har för utbildning, och kommunerna medger i sina kommentarer till skolverket att det är mycket ovanligt att man följer upp och utvärderar verksamheten. (Skolverket 2002 s11)

”Enligt grundskoleförordningen 5 kap

2 § En elev skall få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

3 § En elev som har rätt till modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på annat språk än sitt modersmål får ges studiehandledning på det språket i stället för modersmålet, om det finns särskilda skäl. – Utbildningsdepartementet 2009”

Vidare stipulerar Kvermo & Heyerdahl (refererad i Alagic, Linde 2010 s.15) att elevernas som hade ett välutvecklat modersmål upplevde en känsla utav starkare identitet. Dessutom ledde detta till att man genom förtroget med det egna modersmålet också uppnådde kulturell gemenskap och acceptans utav den egna etniska gruppen (Alagic, Linde s15). Något som kan kopplas till KASAM begreppet (Som diskuteras senare) eftersom man upplevde att ens sammanhang blev större, vilket gjorde att upplevelsen utav tillfredsställelsen och möjligheterna att övervinna hinder växte.

”Myndigheten för skolutveckling uttrycker sig som så angående språk:

Genom språk uttrycker vi våra kulturer och värderingar. Språk ger oss självkänsla. Språk bär kunskaper och är grunden i mötet med andra människor. Vi behöver språk för att kunna tänka, drömma, formulera frågor och lösa problem. Flera språk ger fler möjligheter.” (Myndigheten för skolutveckling, 2006, s3).

Man pekar också enligt Tingbjörn (refererad i Wieczorek 2010 s.6) att inläringen utav ett språk, och framför allt ett andra språk aldrig blir avslutad! Man pekar också att man som elev för att uppnå ett aktivt samband mellan modersmålet och det nya språket bör uppnå flera olika faktorer, dessa är enligt Tingbjörn (Wieczorek s7):

- Inläring av basfärdigheterna läsning och skrivning på förstaspråket.
- Ett säkert grundlagt betydelsesystem på förstaspråket.
- Inläring av uttalet i andraspråket före ca 12 års ålder.
- Riklig och kontinuerlig stimulans och tillfällen till egen aktiv verksamhet på båda □ språken under hela skoltiden.
- Hög prestige hos båda språken.
- En funktionell och verklighetsförankrad fackämnesundervisning på båda språken.
- En kontrastivt baserad undervisning, planerad och genomförd av adekvat utbildade □ och kontrastivt medvetna lärare, vilka har svenska och resp. hemspråk som förstaspråk.

2.8 Vygotskij och språket

Den ryske pedagogen och psykologen Lev Vygotskij som var grundaren för det sociokulturella perspektivet inom pedagogiken, där dialogen stod i centrum för elevens kunskapsutveckling. Vygotskij menade att barn innan de lärt sig tala utvecklade ett så kallat egocentriskt språk, ett språk som var nödvändigt för att barnet skulle förstå och kunna hantera sin omvärld (Egidius 2009 s81). För att sedan när väl barnet kommer upp i skolåldern ersättas utav det allmänna språket (Egidius s81), det vill säga språket som vi alla talar till vardag, både på våra arbeten eller i skolan. Här menar då Vygotskij att det råder ett direkt samband mellan

barnets egen mognad och de erfarenheter de bär med sig ifrån sin sociala och kulturella bakgrund (och omvärld).(Egidius s82)

Detta vilket då stärker antagandet att modersmålet är viktigt för barn med ett annat språk än svenska, eftersom det är till modersmålet barnets utveckling i första hand sker, alltså att det egocentriska språket barnet utvecklar först, är destinerat att övergå i det allmänna språket. Vygotskij skulle alltså ha menat (med stöd av ovannämnda text) som så att om det blev en störning i övergången från egocentriskt språk till det allmänna språket, eller om det allmänna språket aldrig behärskades fullt ut att barnets kognitiva utveckling aldrig skulle nå sin fulla potential. Vygotskij skulle dessutom ha påstått att en utav de viktigaste faktorerna i ett barns utveckling, är stöd och handledning ifrån en lärare (Egidius s83).

2.9 Skolan som bas för integration

Enligt Thomas, Walker och Webb (refererad i Bunar 2001 s66) handlar integration inom skolan främst om att:

”tillhandhålla en ram inom vilken alla barn, oavsett egenskaper, kön, språk, etnisk eller kulturell bakgrund, kan bli värderade lika, behandlade med respekt och ha lika möjligheter i skolan.”

Här menar man liksom i den svenska skollagen, att det är av ytterst vikt (och skall så vara) att jämlikhet inom skolsystemet främjas, och att undervisningsstandarden höjs avsevärt. Detta på grund utav att forskning visat på att detta annars leder till att resursstarka familjer (infödda svenskar, med goda ekonomiska och språkliga förutsättningar) lämnar miljonprograms områden eftersom de är rädda att barnens utbildning blir lidande, med andra ord, barn som läromässigt kunnat som kamrater hjälpa de med svagare svenska, vilket också nämns i regeringsproposition från 1997(SOU1997/98:16). Där det påtalas att segregation bäst motverkas genom det eleven dagligen möter, och att skolan då skall ta tillvara på elevernas erfarenheter och se till att grupperingarna i skolan blandas upp, i exempelvis grupparbeten. Eftersom man anser att genom en daglig kontakt mellan elever från olika ”grupperingar” så kommer en attitydförändring komma till stånd och spridas utifrån skolan och över resterande del utav samhället (Bunar s66).

Detta stöds utav Roth som menar på att en utav skolans viktigaste roller är reproducerandet utav individuella identiteter, i enligt med familjens sociala ställning (Bunar 2001 S66) Ett faktum som vid fel förhållanden stundtals kan leda åt helt fel håll och istället förstärka klyftorna, men om skolan istället arbetar för att stärka elevers självförtroende och möjlighet till flexibilitet så skulle den negativa spiralen brytas och även elever från studieovana familjer kompensera i det sociala skiktet (Bunar s67).

Som nämnt ovan är skolans uppgift att bereda en mötesplats mellan olika grupperingar i samhället, Dock har skolans roll i socialt utsatta områden istället kommit att handla om inte bara uppfostran utav samhällsmedborgare och pedagogisk utbildning. Utan också samverkan med närområdet, detta mångt och mycket för att stärka skolans status och förankra dess roll i samhället (Bunar s68). Vilket kan exemplifieras utav att bland annat universitet i Västra Götaland valt att förlägga bland annat centrum för urbana studier i stadsdelen Hammarkullen (<http://www.publicera.gu.se/ViewPage.action?siteNodeId=529891&languageId=100000&contentId=-1&eventId=1771712688>) Både för att tydliggöra skolans roll i samhället, men också för att tydliggöra att skolan är till för alla.

2.10 KASAM-begreppet och hur eleven ser på sin värld

När man flyr ifrån ett krig, eller byter land, kan man generellt anta att ens stressnivå ökar, en stressnivå som påverkar hur man agerar och hur man upplever sitt generella sammanhang. Ett sammanhang som enligt Antonovskys forskning inom medicinsk sociologi är essentiellt för människans välmående. Antonowsky menade därmed att bland annat ditt sociala kontaktnät spelade in i hur du mårde, och hur du fungerade som individ i samhället (refererad i Isberg, Lidén 2009 s11). Känslan utav sammanhang var enligt Antonowsky mycket viktig för individen för att denne skulle känna tillfredsställelse i livet:

"... en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomgripande och varaktig men dynamisk tillit till att ens inre och yttre värld är förutsägbar, och att det finns en hög sannolikhet för att saker och ting kommer att gå så bra som man rimligen kan förvänta sig." (Isberg, Lidén s12)

Detta i sin tur innebär att desto högre tillit på att det kommer att gå bra för mig, desto större chans är det både att det gör det, och desto bättre kommer din hälsa att vara. Detta kan tolkas in i bemötandet och i sin tur det stödet man ger barn med svenska som andra språk, för upplever de då att de själva har ett sammanhang så mår de bättre, vilket kan vara en utav de anledningarna till att barnen i min undersökning generellt sett upplever sin skolgång som positiv när de numera utan stöd vistas i en ordinarie klass.

5.5.1 - Figur 3 – KASAMs tre delar

Utöver känslans utav sammanhang talar Antonowsky om hanterbarhet, alltså:

"som den grad till vilken man upplever att de står resurser till ens förfogande, med hjälp av vilka man kan möta de krav som ställs av de stimuli som man bombarderas av" (Isberg, Lidén s13)

Citatet ovan, utav Antonowsky belyser då i sin tur att det innebär att ens välmående speglar hur man som person upplever att man kan hantera den mängd händelser som dyker upp i ens liv. Upplever till exempel då eleven att den kan hantera det nya språket, eller att den kan hantera den nivån som föreligger i en normal skolklass, så ökar KASAM i det här fallet hanterbarheten (vilket ett flertal elever i undersökningen uppger att de inte gör). En hanterbarhet som styrs utav de resurser som eleven i sin tur har till förfogande, alltså familj, vänner, skola eller liknande (Isberg, Lidén s13-14).

Den sista komponenten i KASAM-triangeln är meningsfullheten, den komponent som enligt Antonowsky är den mest essentiella eftersom den styr motivationen hos individen (eleven) vilket då spelar in i hur de faktiskt agerar i respektive situation. (Isberg, Lidén s13-14)

"i vilken utsträckning man känner att livet har en känslomässig innebörd, att åtminstone en del av de problem och krav som livet ställer en inför är värda att investera energi i, är värda 13engagemang och hängivelse, är utmaningar att "välkomna" snarare än bördor som man mycket hellre vore förutan".
(Isberg, Lidén s13-14)

Alltså, upplever eleven skolmaterialet, eller undervisningen som meningsfull så höjs också deras motivation att faktiskt arbeta i skolan och lära sig nya saker. Vilket som nämnt ovan kan bidra som faktor till varför de flesta elever i undersökningen faktiskt upplever och hävdar trots deras resultat att skolan är rolig och meningsfull. Betyget eller resultatet för dem blir inte det viktiga, utan det viktiga för dem blir istället att vara som alla andra, det vill säga som informant nr 6 uttryckte sig *"Jag tycker det är kul att plugga och studera som man ska!"*

2.11 Litteratursammanfattning

I detta kapitel har tagits upp olika former av forskning kring nyanlända elever. Först och främst har jag valt att ta med KASAM-begreppet, ett begrepp skapat utav den medicinska forskaren Anton Antonowsky. KASAM är egentligen ett begrepp från första början kopplat till medicin, då främst eftersom det behandlar hur en människa klarar av sin sjukdomsbild beroende på hur mycket av de olika kriterierna i triangeln som är uppfyllda. Man kan enkelt säga att om en person uppfyller alla kriterier så klarar de av att hantera situationen på ett bättre sätt.

På samma vis väljer jag att applicera det på de nyanlända eleverna, Upplever de att situationen är begriplig och har de individer till hands som kan stötta dem? Då klarar de också av övergången till en ny skola, i ett nytt samhälle på ett sätt bättre för dem.

Vidare behandlas också Colliers mall om hur lång tid det tar för en nyanländ elev att tillgodogöra sig språket, Med stöd i detta kan man utan vidare problem lätt påpeka de nyanlända elevernas behov av handledning. Detta stöds också av Bunar. Bunar nämner också att förberedelseklass i sig lätt kan bli en så kallad skyddad verkstad där eleverna.

3. Metod

3.1 Val av metod

Mot bakgrund av studiens syfte använder jag mig utav intervjustudier, med betoning på kvalitativa frågor. Anledningen till valet utav kvalitativa frågor är hämtat ifrån Esaiasson (Esaiasson, 2007), där det omnämns att Samtalsintervjuer ger större möjligheter till uppföljning utav de ställda frågorna än t.ex. en enkätundersökning. Detta eftersom man dels kan se de samtalande intervjuerna som en diskussion men också att man kan ställa följdfrågor till oväntade frågor som dyker upp under intervjuens gång. Man bör dock vara medveten om frågornas uppbyggnad så att dessa inte tar sin form genom ledande frågor, eftersom detta kan påverka informantens svar. Genom svaren kommer möjligheten att kategorisera och generalisera bli tydligt, detta eftersom man kan finna liknande svar i de olika intervjuerna och man kan då ställa dem gentemot varandra och sedan analysera dem. Här blir det också viktigt att förstå och ta fasta på att intervjufrågorna givetvis kommer vara mer djupgående och mer öppna för tolkning än t.ex. kvantitativa frågor som i sig är mer statiska på grund utav möjligheten att analysera tonfall och pauser från den intervjuades håll. På samma vis har jag också valt att utifrån Gille och Grimen (2007) söka stöd i filosofen Otto Neuraths tankar kring holistisk koherens där det enligt denna teori är möjligt att utefter ett forskningsmaterials överensstämmelse med helheten utav tidigare forskning då också bedöma det egna materialets validitet.

3.2 Urval och Begräsningar

För att göra undersökningen genomförbar valde jag att endast intervjua lärare och elever på en enskild skola. Kravet från min sida för att jag skulle kunna genomföra undersökningen var att det skulle finnas en förberedelseklass på skolan, eller att det funnits sedan tidigare för att man skall kunna göra en jämförelse mellan hur eleverna upplevde denna och hur de upplever att numera vara inkluderade. Skolan som i skrivandets stund är en f-9 skola och belägen i en förort till en större svensk stad fick jag kontakt med eftersom jag innehar ett stort kontaktnät där vilket då ledde till att det föll sig naturligt att använda den som bas i mitt forskningsarbete. Alla elever jag kom att intervjua var födda i ett annat land än Sverige och hade inte svenska som modersmål samtidigt som de alla både vistats permanent i förberedelseklassen under en längre period men nu gick i en så kallad inkluderad klass. Lärarna i sin tur hade en varierad bakgrund om man ser till om de var födda utomlands eller i Sverige, de hade samtidigt också en varierad utbildning och arbetat olika långt på skolan.

3.3 Undersökningsgrupper

De eleverna jag fick chansen att intervjua under min undersökning var 6st till antalet vars ålder kom att variera från 13-15. 5 av dessa elever var flickor och en var pojke. De hade dessutom befunnit sig i landet mellan 2-3år och hade en generellt stor spridning över hur länge de gått i skolan i sitt hemland (2-9år). De två intervjuade lärarna, hade gemensamt att de båda var svensklärare i grunden. Den ena var en mer traditionellt sett klasslärare med andra inriktning inom SO, medan den andra var den läraren som tidigare arbetat i förberedelseklassen och hade svenska som andra språk som andra inriktning. Båda två hade arbetat som lärare i minst 5år och var utav manligt kön.

3.4 Datainsamlingsmetod

Här använde jag mig utav både kvalitativa frågor med betoning på vad den intervjuade faktiskt tycker, och kvantitativa frågor med avsikt att besvara hur länge läraren jobbat, eller eleven varit i Sverige. Frågorna var ställda utifrån intervjufrågor redan konstruerade sedan innan. Frågorna var numrerade och följde en specifik ordning, spontana följdfrågor och

utvecklingar både ifrån mig och eleven/läraren användes också. Detta för att i första hand förklara frågorna för eleven/läraren men också för att följa upp frågor som forskaren inte kunnat förutsäga. Frågorna rörde etnisk bakgrund, tidigare skolgång och hur de trivdes i skolan, vad de upplevde som svårt, hade de vänner i skolan, eller om de hade en vuxen att tala med om de upplevde att de mådde dåligt eller liknande.

3.5 Genomförande

Den inledande kontakten med skolan togs genom kontakt med lärare på skolan för att med dessas hjälp få till stånd intervjuer med denne, elever och andra lärare. Denne informerade eleverna om vad intervjun skulle handla om och de fick själva välja om de ville delta eller inte. Valde eleverna att delta fick denne ett dokument som deras vårdnadstagare skulle skriva under för att på så vis styrka att det var tillåtet ifrån dem att delta i undersökningen.

Intervjuerna genomfördes av forskaren i ett separat rum. Innan intervjun startade informerades återigen eleven om syftet med intervjun och vad hela forskningen skulle handla om, de informerades om hur forskaren skulle behandla deras del i det totala materialet, och att materialet sedan skulle raderas efter transkribering. De informerades också att de var totalt anonyma i undersökningen och att ingen förutom forskaren skulle veta vem som sagt vad, detta eftersom de skulle kunna känna sig trygga över vad de sade eller tyckte. Intervjuerna genomfördes med digital inspelare eftersom forskaren fann det mest lämpligt, eftersom vi då kunde föra ett mer naturligt samtal och inte behöva avbryta eller pausa titt som tätt för att forskaren skulle behöva anteckna.

3.6 Etiskt Förhållningssätt

Enligt Vetenskapsrådet (www.vr.se) innebär det att de personer som deltar i en undersökning skall informeras om syftet bakom undersökningen och hur undersökningen kommer att gå till väga. Är den intervjuade under 18, (vilket de var i detta fall) fick de som nämnt ovan ett dokument med sig hem, där det redovisades vad undersökningen skulle handla om, det egentliga syftet med undersökningen. Detta innebar att målsman fick ge sitt godkännande om deras barn skulle få ingå i undersökningen eller inte, och vad det i sin tur också skulle innebära. Det innebar också att informanten när som helst under undersökningens gång kunde välja att dra sig ur undersökningen utan påtryckningar och be forskaren radera informationen ifrån arbetet. Informationsdokumentet delades av en lärare på skolan innan intervjutillfället, vilket underlättade enormt eftersom denne hade en relation till barnen sedan tidigare och därmed kunde prata mer ingående med eleverna om själva undersökningen och vad det innebar att bli intervjuad.

3.7 Dataanalys

Den genomförda undersökningen, har valts att tolkas utifrån två olika förklaringsmodeller, där resultatet översattes för att skapa underlag för en datamatrix. Detta eftersom man då tydligt kan se vilka mönster som framträder och då analysera resultatet (Esaiasson, s48). Eftersom man i matrisen tydligt kan se hur många som svarat Ja/Nej på en viss fråga. Datamatriken i sig är den förstnämnda utav ovan nämnda förklaringsmodeller, där den andra är tolkning utifrån erfarenhet tillsammans med litteratur.

De 4st frågorna bortsett från ålder och kön som används i datamatriken har omvandlats till Ja/Nej frågor i den mån det varit praktiskt möjligt, och är följande: Trivs du i skolan, Har du någon vuxen att prata med? Har du gått i skolan i ditt hemland? Och slutligen får du den hjälp du behöver i skolan.

4. Resultatkapitel

Inledningsvis i detta kapitel ges en informantpresentation. Därefter beskrivs resultatet av elev och lärarintervjuer.

4.1 Informantpresentation

Informant nr 1 – Elev - Flicka

15årig tjej född i Litauen, gick under 7 år i skolan i Litauen och tycker att det bästa med att gå i skolan är främst att hon upplever att alla är snälla och hjälpsamma mot henne. Lärarna enligt henne är väldigt bra! Och de gör så att hon lär sig på ett väldigt bra sätt varje dag. I klassen och i resterande del utav skolan tycker hon att hon får utrymme samtidigt som hon tycker att hon har kompisar. När det kommer till förberedelseklassen är hon enbart positiv precis som andra informanter, mestadels på grund av att hon tycker att det är viktigt att ha en grund att stå på, att kunna prata med sina klasskamrater och liknande. För sedan när man väl hamnar i en vanlig klass så får man höra svenska hela tiden, och då kan man sitta tyst och lyssna för att sedan förstå.

Informant nr 2 – Elev - Flicka

14 årig tjej som kommer ifrån Libanon, går i sjuan numera och har en 4årig skolgång bakom sig från sitt hemland. Har varit och gått i skolan i Sverige i 3år, men trivs inte i klassen. Varför kan hon inte riktigt svara på, men upplever att det ändå är rätt bra i klassen också, men inte alltid. Hon talar dock om att det kan ha att göra med att hon ibland har svårt att förstå eftersom hennes nuvarande klasskamrater pratar fortare än vad hon är van vid. Förberedelseklassen i sig var bra, men hon nämner att det väldigt ofta var elever (och även hon) som pratade på sitt hemspråk istället för svenskan, vilket var en stor fördel med den vanliga klassen, eftersom man bara pratade svenska där hela tiden. Det hon upplevde som svårt var när det var mycket text i uppgiften. Hon nämner också att hon går på studiehandledning två gånger i veckan, men känner inte till så mycket om den lärarens utbildning.

Informant nr 3 – Elev – Flicka

14årig tjej ifrån Irak, gick 4år i skolan i sitt hemland och har vistats och gått i skolan i Sverige i 3år. Det bästa enligt henne med skolan överhuvudtaget är att läsa och förstå. Överlag trivs hon bra i skolan, där det roligaste är att träffa kompisarna och att läsa. Oftast upplever hon att hon förstår bra i klassrummet samtidigt som hon tyckte förberedelseklassen var jättebra! Detta mestadels på grund utav att hon upplevde att alla eleverna var kompisar och försökte hjälpa varandra att bli bättre på svenska. Överlag tycker hon att alla lärare är snälla och hjälpsamma och att hon får den hjälp hon tycker hon behöver.

Informant nr 4 – Elev - Flicka

14årig tjej född i Irak, har vistats i Sverige i 3,5år. Gick enligt henne 3år i skolan i Irak och har gått i skolan i Sverige i 3.5år. Enligt henne är skolan någonting som är tråkigt, och hon upplever att hon inte trivs nästan alls vare sig i klassen eller i skolan. Detta mestadels på grund utav att hon anser att det är svårt att vara i Sverige, och att hon upplever att hon inte får den hjälp hon behöver i skolan främst i de ämnen som är svåra Svenska, SO & matte. Förberedelseklassen var bra och nödvändig enligt henne, men alldeles för lätt. Nivån borde ha höjts så att de hade förberetts bättre för att sedan gå i vanlig klass. Hon tycker också att det

borde finnas mer handledningstid under veckan på skoltid dit hon kunde gå och få hjälp med sina läxor, eftersom den nuvarande halvtimmestiden på måndagar inte räcker till.

Informant nr 5 – Elev - Pojke

14årig kille född i Somalia, har vistats i Sverige i nästan 2år. Gick enligt honom i skolan i sitt hemland i drygt 9år. Tycker att skolan är otroligt rolig eftersom han tycker att han lär sig någonting nytt varje dag, oavsett om det är ifrån kompisar, eller ifrån lärare. Det roligaste med skolan enligt honom är i allra högsta grad matte. Han trivs ypperligt i en vanlig klass eftersom han då får chansen att prata svenska på en helt annan nivå än vad man gjorde i förberedelseklassen, Samtidigt som han också nämner att förberedelseklass är nödvändigt eftersom han annars inte skulle kunna göra sig förstådd hos sina kamrater.

Informant nr 6 – Elev - Flicka

13årig tjej född i Irak, har vistats i Sverige i 3år och gick i skolan i sitt hemland i ungefär 5år. Skolan är någonting väldigt positivt enligt henne eftersom man kan välja själv precis vad man vill bli i framtiden. I klassen och i skolan trivs hon ypperligt och hon ansåg sig ha många vänner. Det bästa hon visste med skolan var att ”plugga”. Förberedelseklassen ansåg hon var nödvändig för ”hur skulle jag annars lära mig svenska?” medan det numera var ännu bättre att gå i vanlig klass eftersom man då fick ”plugga” och studera precis som alla andra.

Informant nr 7 – Lärare - Man

Lärare med 6.5års erfarenhet inom yrket, Svenska och svenska som andra språk som inriktning och är den före detta läraren i förberedelseklassen. Upplever inte att han räcker till för sina elever, mestadels eftersom han numera är ensam lärare på skolan med svenska som andra språk som inriktning. Det han främst finner är svårt är att få tid till uppföljningen kring varje elevs faktiska kunskaper. Han förespråkar att man istället skulle arbeta som så att varje nyanländ elev skulle få gå en intensivkurs i svenska på max 7 veckor och sedan slussas ut i ordinarietklass med stöd och handledning, allra helst utav minst 1 lärare till med liknande utbildning som honom. Han påpekar också att den största svårigheten för dessa elever är att tillägna sig skolspråket, och betonar att eleverna lär sig vardagsspråket förhållandevis snabbt.

Informant nr 8 – Lärare - Man

Lärare med 14år inom yrket, Svenska, religion och historia som inriktningar och arbetar som vanlig ämneslärare på skolan. Är därtill också klassföreståndare för en klass 8 där det går ett flertal elever som förut gått i förberedelseklass, han undervisar också i andra klasser där ytterligare före detta fbk-elever går. På samma vis som den tidigare läraren i fbk upplever han att han inte räcker till när det kommer till elever med språkliga problem, mestadels eftersom han saknar den utbildningen. Han upplever ofta oro och olustkänslor eftersom han känner att han inte når dessa elever, mestadels på grund utav språkproblematik och utbildningsbrist. Han nämner att hans egentligen enda knep rörande inkludering mest behandlar placering i klassrummet eller att se till att dessa elever placeras i grupper med de andra klasskamraterna under grupparbeten så att de tillsammans kan hjälpa varandra med språket. Han nämner också att han saknar att ha ett samarbete tillsammans med modersmålslärarna (som inte är anställda utav skolan) och att de försöker se till att de på studiehandledningen arbetar med saker som de håller på med i vanlig klass, vilket ofta är svårt eftersom det är många elever ifrån många olika skolor och klasser på dessa. Vi diskuterade också under denna intervju en händelse där studiehandledningen blivit till en koran undervisning (enligt eleverna) och att läraren inte känner till vad studiehandledarna har för utbildning.

4.2 Datamatrix

För att tydliggöra de informanter som deltagit i undersökningen och deras svar ses nedan en datamatrix.

	Ålder	Kön	Gått i skolan i sitt hemland	Trivs i skolan	Har en vuxen att prata med	Får du den hjälp du behöver
Informant 1	15	Flicka	Ja	Ja	Ja	Ja
Informant 2	14	Flicka	Ja	Ja	Ja	Ja
Informant 3	14	Flicka	Ja	Ja	Ja	Ja
Informant 4	15	Flicka	Ja	Nej	Ja	Nej
Informant 5	14	Pojk	Ja	Ja	Nej	Ja
Informant 6	13	Flicka	Ja	Ja	Ja	Ja

6.2 - Figur 4 - Datamatrix

Utifrån datamatriken ovan, kan vi urskilja att alla eleverna ur urvalsgruppen gått i skolan i sitt hemland, 5 sjättedelar utav gruppen trivs i skolan, och vi finner samma resultat på frågorna ”Har du en vuxen att prata med” och slutligen ”Får du den hjälp du behöver?” Utav endast datamatriken som underlag kan vi då dra den generella slutsatsen att majoriteten av eleverna i urvalsgruppen anser att deras inkluderade skolgång fungerar utmärkt!

4.3 Elevbeskrivningar

Väldigt tidigt i mina intervjuer kom jag att finna två stycken grupperingar bland eleverna, de som trivdes i skolan och de som inte gjorde det. Den största gruppen (5st) ansåg sig trivas väldigt bra i skolan och hade haft en längre skolgång tidigare i sitt hemland. En skolgång likvärdig den tiden de skulle ha vistats i skolan om de varit födda i Sverige.

Informant nr 6 (i intervjun omnämnd som R, respondent och I, som intervjuare) kan ses som representativ för denna grupp och uttrycker sig så här.

Informant nr 6

I: Vad är det bästa med att gå i skolan?

R: Att plugga, det är det roligaste!

I: Du sade att plugga var det roligaste i skolan? Varför det?

I: För att då kan man bli precis vad man vill!”

Överlag var denna grupp väldigt positiva både till förberedelseklass som system men också till att vara inkluderade i en vanlig klass, mestadels på grund utav att alla eleverna förstod det viktiga med att först lära sig svenska, eftersom de upplevde att det var någonting som var nödvändigt för att överleva i den svenska skolan. Tillsammans ansåg de också att vara inkluderade i en vanlig klass var nödvändigt för att vidareutvecklas eftersom de ansåg att förberedelseklassen bara var bra till en viss nivå. Informant nr 5 kan här ses representativ för dessa känslor, värt att notera här är att denna informant är den enda utav de intervjuade som var utav manligt kön, och som dessutom uteslutande gått längst i skolan (9år) i sitt hemland Somalia.

Informant nr 5

I: Numera går du ju i en vanlig klass, tycker du att det är bättre eller sämre?

R: Jag tycker att det är bättre!

I: Varför är det bättre tycker du?

R: För att de som jag har börjat med, som går i vanlig klass de kan språket bättre så jag pratar med dem, så jag när mig nya ord varje dag.”

Om den större gruppen var den gruppering som nästintill uteslutande såg skolan, förberedelseklass och att gå i vanlig klass som något positivt så var det tvärtom i den andra gruppen. För den minsta gruppen, den med enbart en individ i, är den individen som också är mest kritisk gentemot skolan! Värt att notera här är också att det var i väldigt hög grad denna individ som kom med förslag för hur man skulle kunna utveckla skolsystemet för att passa elever i samma situation som henne!

Informant nr 4

”I: Vad är det bästa med skolan?

R: Det finns inget!

I: Finns det inget som är bra med skolan?

R: Nä.

I: Trivs du i klassen och i skolan?

R: Sådär

I: Varför då?

R: Att vara i Sverige är svårt, och vi får inte mycket hjälp.

I: Vad är det som är svårt?

R: Svenska & SO och eehh matte

I: Är det så att du tycker att du inte får tillräckligt med hjälp på lektionerna så du förstår?

R: Precis.”

De förslag hon nämnde för att utveckla verksamheten kom att beröra att det borde finnas en möjlighet för elever med språklig problematik att gå till en lärare ungefär två timmar i veckan, för att få extra stöd i svenska och matte, med särskild betoning på svenska. Detta skulle helst vara någon gång under mitten på veckan eftersom hon ivrigt påpekade att de sällan hade läxor på måndagar, vilket är då den nuvarande halvtimmes långa hjälpen från specialpedagogen är förlagd. Hon nämner att hon också är kritisk till den studiehandledningen hon har utanför skoltid och anser att det borde finnas mer sådant dock under skoltid.

Informant nr 4

”I: Du sade ju förut att du inte tyckte ni fick tillräckligt med hjälp, hur skulle du vilja att det var?

R: Jag tycker att en lärare skall sitta i ett rum, så kan vi komma in dit 2 timmar i veckan eller så, så vi får hjälp med matte och svenska, massa svenska!

2 timmar i veckan det räcker tycker jag. Jag får av NN (specialpedagog) en halvtimme på måndagar. Men på måndagar har jag ingen läxa eller så.

I: Du får ingen studiehandledning alls?

R: Jo. 2 timmar i veckan, men jag skulle vilja ha mer på skoltid.”

Värt också att notera hos denna elev är att denne också var den med i särklass minst skolbakgrund sedan tidigare, enbart 2år i sitt hemland. Detta skulle kunna tyda på att det är lättare för elever med längre skolbakgrund att komma till en ny skola i ett nytt land. Dock går detta inte att svara på eftersom underlaget är för vagt.

4.4 Lärarbeskrivningar

Under min undersökning kom jag dock inte bara att intervjua elever, utan också två stycken lärare, en utav dessa lärare var den lärare som arbetade med de nyanlända eleverna i den förut

existerande förberedelseklassen medan den andra är en klasslärare för en vanlig klass. Båda lärarna har arbetat mellan 6-14 år som lärare och är båda två svenska lärare i grunden där den ena har svenska som andra språk som inriktning och den andra historia och religion. Båda två ansåg förberedelseklassen (hädanefter omnämnd som fbk) som verksamhet som en stor fara, mestadels på grund att den väldigt lätt förvandlas till en så kallad skyddad verkstad som informant nr 7 kallar det!

Informant nr 7

"I: Förut gick ju barnen i förberedelseklass, men nu är de ju inkluderade. Tycker du att det fungerar bättre vad du har hört, eller sämre?"

R: Här på skolan har vi kört två modeller, att bara kasta ut dem utan lärarhjälp är inte bra.

De lär sig att inte lyssna, de blir duktiga på att stänga av för att orka.

Däremot är skyddad verkstad i förberedelseklass för länge inte bra det heller. Så vi har prövat två stycken dåliga metoder."

Ovan nämner också den före detta fbk-läraren att många utav eleverna stänger av när de inte förstår för att orka, vilket då blir ytterst problematiskt under en genomgång. Detta instämmer den andra läraren i där hand bland annat nämner att upplever att han känner av när han tappar dessa elever, och får oftast hjälpligt försöka få igång dessa efter genomgången genom olika handrörelser och tecken där han försöker få dem att förstå vad de skall göra på lektionen. Till hjälpmedel har eleverna både datorer, och ordböcker. Men det är svårt att hinna med att diskutera med datorns hjälp när man är ensam i klassrummet. Han nämner också utanför intervjun (vilket styrks ut skolverket tidigare i uppsatsen) att det väldigt sällan blir några betyg för dessa elever, mestadels för att många börjar skolka eller bara dyker upp på lektionerna och sitter av tiden.

Informant nr 8

"I: Förut gick ju barnen i förberedelseklass, men nu är de ju inkluderade. Tycker du att det fungerar bättre vad du har hört, eller sämre?"

R: jag vet inte riktigt hur det var innan, men som det känns nu så tappar man väldigt många eftersom de har svårt att hänga med i undervisningen och lärarna känner sig otillräckliga för de vet inte hur man skall förklara, jag känner lite att de faller ifrån och att en del skolkar.

Medan vissa är på lektionen och bara sitter."

Båda två nämner också att barnen inte får någon form utav handledning bortsett ifrån den halvtimmen med specialpedagogen (eleverna nämner det längre upp) i veckan som det var tänkt innan och är ytterst kritiska mot detta. Den före detta fbk-läraren förklarar detta med att det numera är bara han på skolan som jobbar med nyanlända och att han helt enkelt inte hade möjligheter som ensam person att handleda och samtidigt ha hand om de tre nyanlända (som nästan inte kan någon svenska alls) på skolan.

Informant nr 7

"I: Arbetar du på något särskilt sett med de eleverna i den lilla gruppen?"

För du har ingen handledning alls med de eleverna som går i klass nu?"

R: Nej utan jag sade till rektorn att vi fick välja, eftersom det bara är jag på skolan som är anställd för att arbeta med detta i princip.

Så antingen är jag med de nyanlända, eller så skickar vi ut dem som vem som helst.

Så just nu har de gått utan handledning i 6 månader."

Båda två lärarna talar också om uppgivenhet att de inte räcker till för sina elever, men kommer också samtidigt med förslag för hur de skulle vilja att verksamheten sköttes! Framför allt talar den före detta läraren i fbk-klassen om att det bästa enligt honom vore att eleverna i en mindre grupp på omkring 5 elever fick utbildas i en intensivkurs i svenska under ett antal veckor, och sedan slussas ut med handledning flera gånger i veckan!

Informant nr 8

"R: Nej jag räcker inte till och jag känner att de mestadels blivit utkastade i klasserna utav att man egentligen har tänkt hur det skall fungera, hur man skall göra det så bra så möjligt för dem. Det svåra är att finna tid så att man kan sitta med dem ner i lugn och ro. Och även om man gör det, är det ofta väldigt svårt att göra sig förstådd"

Läraren talar här om att denne upplever att de nyanlända eleverna numera är så kallat (enligt denne) utkastade i verksamheten utan det stödet som var tänkt från början att de skulle ha, han nämner att han upplever att det inte finns någon egentlig tanke bakom hur verksamheten skall bedrivas, och att han skulle vilja få möjlighet till att sitta ner enskilt med dessa elever, gå igenom material och försöka förklara det som de (eleverna) tycker är svårt. Han nämner dock att detta ytterst sällan går på grund utav den tidsbrist han själv upplever sig ständigt stå inför.

Informant nr 7

"I: Om man säger så här, om vi spånar fritt, hur skulle du vilja arbeta om man bortser ifrån ekonomiska resurser?"

R: Då skulle det fungera som så att när man kommer till skolan som nyanländ skulle de få gå en intensivkurs i 6-7veckor där man enbart kör grundläggande svenska, och en möjlighet för oss att titta hur duktiga de är, eller vad de har problem med! Se om det finns något men eller inlärnings svårigheter eller så. Sedan skall de ut i klass med stöd.

Så det skulle behövas en lärare som håller i den här intensivkursen som bara koncentrerar sig på det. Med ett tak på ungefär 5elever i en sådan grupp. Men sedan måste det finnas åtminstone två lärare till som är utbildade i svenska som andra språk som följer eleverna på lektionerna."

Den före detta fbk-läraren, är den som i största mån kommer med konkreta exempel över hur han skulle vilja att verksamheten bedrivs. Han betonar stark vikten utav att eleverna behöver stöd ute i verksamheten. Han menar också att det han själv skulle vilja se var intensivkurser för de nyanlända som skulle sträcka sig över maximalt 2månader. Inom denna intensivkurs skulle det maximalt få vara omkring 5st elever detta eftersom man då som pedagog skulle få chansen att ge så mycket tid så möjligt för varje enskild elev, en tid som han upplevt var svår att få till stånd när han tidigare arbetade i förberedelseklass.

Informant nr 7

I: Som lärare då, känner du att du räcker till för dina elever?"

R: Nej.

I: Vad är den största utmaningen i det?"

R: Ja det är ju att jag jobbar mot dem som är nyanlända som kräver mycket individuell planering och eftersom det har varit ganska många nyanlända. Så är de det man inte hinner med, och framför allt uppföljningen!"

Här nämner den före detta fbk-läraren att uppföljningen överhuvudtaget när det gäller elevernas utveckling alltid blev lidande, det fanns enligt denne helt enkelt inte tillräckligt med

tid.

Informant nr 8

I: Om man tänker nu, nu är de ju inkluderade, men hur jobbar du med det i klassrummet? Om det är något du tänker på alls?

R: Ja det kan ju vara att man försöker få till att de skall jobba två och två, eller gruppvis, man försöker se till att de deltar. Men jag kan känna att man skulle behöva mer tid till att anpassa materialet till dessa elever, tid som inte finns. Men hittar man ett enklare material så kanske man tappar de andra eleverna. Vilket gör att man får ett dåligt samvete.

Här nämner ämnesläraren att denne känner att han får dåligt samvete när det kommer till de inkluderade eleverna, han upplever att han inte har den utbildning som krävs för att hjälpa dem, han nämner också att han känner att han mestadels kan ta till grundläggande knep i form utav grupparbeten eller liknande och att han allra helst skulle vilja få tid till att anpassa materialet, han upplever också en rädsla för att tappa de andra eleverna om nivån i sig skulle sjunka

5. Sammanfattande diskussion

Mitt syfte med detta examensarbete var att ur elev och lärarperspektiv, ta reda på hur elever som gått i förberedelseklass ser på skolan och nu när de är så kallat inkluderade, vad de upplever som hinder och möjligheter och i sin tur få höra deras röst om hur de själva anser hur man bör arbeta. På samma vis har mitt syfte varit att höra lärares syn på hur dessa elevers vardag ser ut, vad som upplevs problematiskt utifrån en lärares ögon och om det faktiskt fungerar för eleverna i skolan. Resultatet antyder att eleverna själva är positiva till sin skolgång mestadels eftersom de upplever att de är delaktiga i den ordinarie verksamheten. De finner ett meningsfullt sammanhang och en motivation i att gå i skolan eftersom de är medvetna om att skolan är viktig, de har också en större chans till att skaffa sig vänner vilket gör att steget ifrån hemlandet till det nya landet inte blir lika svårt.

Detta skulle kunna förklaras med KASAM-begreppet myntat utav Aaron Antonowsky på 70-talet, ett begrepp egentligen kopplat till forskning kring människor i krissituationer men ur min synvinkel även kan användas här vilket stöds utav Langius-Eklöfs avhandling från 1995 (<http://ki.se/ki/jsp/polopoly.jsp?d=40659&a=131775&l=sv>) där det omnämns att:

”ett bra socialt nätverk är en viktig faktor för känslan av sammanhang liksom att preventivt förhållningssätt till hälsa alternativt utbildning”

Man kan också koppla det här till Vygotskijs tankar om att det sociokulturella och samspelet mellan vuxen/barn eller barn/barn är viktigt för elevernas ämneskompetens vilket i det här fallet brister enligt lärarna och skolverket. Vygotskij talar också om vikten utav ett språk för barnet/eleven utveckling och menar bland annat att om språket inte utvecklas kommer eleven/barnet ha svårt att utveckla sitt språk. Man kan med andra ord med stöd utav Vygotskij påstå att ett barn utan ett fullgott modersmål får det svårt att tillgodogöra sig det nya språket. För hur skall man kunna sätta ord på en känsla på ett nytt språk om man inte först vet vad känslan heter på det språk ditt inre talar?

Det som däremot upplevs som svårt och problematiskt för dessa elever (enligt intervjuerna med elever och lärare) är främst de textdominerade ämnena, som matte/so och svenska, eftersom det där i mycket större utsträckning än i exempelvis bild, slöjd och idrott eftersom det där är av yttersta vikt att du faktiskt kan läsa och förstå uppgiften, eller texten. Medan där du i de mer praktiska ämnena som lärare (och som elev) på ett annat sätt kan använda dig utav din kropp för att visa vad du skall göra.

Som nämnts ovan är det ifrån lärarsidan de negativa rösterna kommer. De anser att eleverna inte får chansen att nå de mål som omnämns i läroplanen. (Skollagen paragraf 4). Lärarna upplever att de tappar dessa elever mycket på grund utav att nivån i en ordinarietklass för de allra flesta (före detta fbk elever) ligger allt för högt och att det är väldigt svårt att hitta någon form utav medelväg av rädsla för att tappa de resterande eleverna i klassrummet. Lärarna antyder att eleverna på den berörda skolan inte får någon form utav extra handledning bortsett ifrån en halvtimmes hjälp ifrån specialpedagogen en gång i veckan, (och den frivilliga studiehandledningen som man dock själv får ansöka om) vilket var den grundläggande tanken när man väl beslöt att inkludera eleverna. Man kan då lätt konstatera att det finns stora brister i det system som används på skolan och att skolan i det här fallet inte följer skollagen.

Vidare studier utav material som skolverket presenterat visar att snittnivån i betyg för en elev som vistats i Sverige i max 5 år är ungefär 50 % underkänt (dåvarande IG) vilket är väldigt lågt. Med andra ord det föregående systemet med utslussningsverksamhet tycks inte fungera

rent generellt. Dock är inkluderingstänket utan en möjlig förberedelseklass förhållandevis nytt så man kan helt enkelt inte svara på om det är bra eller dåligt. Amerikanska studier (Thomas, Collier) uppmärksammar att det är essentiellt för dessa elevers utveckling att de får handledning. Något som i sin tur inte funnits på den skola där undersökningen är gjord. Tanken med handledning var inledningsvis med, men togs bort tidigt på grund utav resursbrist.

Alla lärare som detta har diskuterats med (även de jag pratat med utanför intervjuer) upplever detta som ett stort problem och vittnar om att de själva mår dåligt eftersom de känner att de sviker dessa elever vilket leder till psykisk ohälsa för lärarna då de upplever att de misslyckas med sitt jobb. De upplever att de inte har någon utbildning för hur de bör arbeta med dessa elever eller för inkludering i största allmänhet, och känner att deras egentliga enda pedagogiska knep kring inkludering är placeringen utav eleverna i klassrummet, och att man försöker se till i grupparbeten att dessa (de inkluderade) är med i grupper med de andra eleverna. Detta är en stor brist i lärarutbildningen (vi utbildas inte i faktumet att alla elever är olika i språknivåer, och att vi dock ändå alla är språklärare oavsett inriktning) och inom skolan, vilket bör tas på allvar eftersom man systematiskt utesluter elever ifrån deras rätt till utbildning, dock inte på det viset att ”de inte får vara med” vilket en form utav kritik gentemot det här synsättet skulle kunna vara. Samtidigt skulle man också kunna vända tidigare argument om KASAM mot denna ståndpunkt eftersom eleverna faktiskt trivs, Detta blir dock enkelt att argumentera gentemot eftersom skolans huvuduppgift inte är att eleverna trivs, förvisso underlättar det men huvuduppgiften är utbildning. Dock vill jag då också påstå att det klart och tydligt står i skollagen att eleven skall få den hjälp och stöd som krävs för att den skall nå sin fulla potential vilket det i undersökningen gjord framkommer att de inte får:

”Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.” – Skollagen paragraf 4.”

Det blir då tydligt att skolan bryter mot skollagen varje dag, mestadels på grund utav någon man refererar till som en organisations, eller resursfråga.

Man kan också tänkas fundera kring om det helt enkelt inte är tal om systematisk diskriminering, eftersom man elevernas behov på grund utav deras bakgrund inte tillfredsställs. Det är också tämligen förvånande och oroväckande att Sveriges kommuner uppger att de inte under de senaste två åren utvärderat om att den frivilliga studiehandledningen faktiskt fungerar, eller om dess lärare faktiskt är behöriga pedagoger.

Lärarna efterlyste (allihop) ett bredare samarbete med modersmåls och studiehandledningslärarna, men ställde sig frågande till hur det skulle gå att få ihop i nuläget eftersom de upplevde att tiden generellt knappt räckte till det arbete de redan i nuläget lade ner. Detta samarbete om det nu hade kommit tillskott hade enligt lärarna varit ytterst viktigt framför allt eftersom man då enklare kunde sammanföra de två ämneskunskaperna och att man faktiskt hade kunnat arbeta med samma saker, framför allt om det var så att enbart elever på samma nivå, och ifrån samma klasser hade samma modersmålsundervisning (alternativt studiehandledning)

Undersökningen i sig som genomförts kan inte generaliseras utan bör istället ses som en inblick i hur en elev med annat modersmål än svenska kan uppleva sin vardag, den bör dock ses som en fingervisning i hur svenska kommuner brister i sitt arbete kring både kontroll utav personal, men också uppföljning över huruvida den verksamhet som bedrivs faktiskt fungerar.

Kritik som både riktas ifrån Sveriges kommuner, i upprop till riksdagen, men också kritik som kommit ifrån Skolverket.

Avslutningsvis är det dock viktigt att poängtera att de flesta av de intervjuade eleverna upplever sin skolgång som positiv, de känner sig trygga med de lärare och vuxna de möter, och de upplever att de känner tilltro och trygghet till Sverige som land. Detta i allra högsta grad bör ses som något positivt men dock enbart som ett litet steg på vägen.

Förslag till vidare forskning

Ett viktigt forskningsområde utifrån min synvinkel är att det behövs forskning kring hur förberedelseklass eller inkludering fungerar. I den amerikanska forskningen presenterad tidigare i uppsatsen nämns klart och tydligt att dessa inte fungerar men används fortfarande inom den svenska skolan. På samma vis bör man fortsätta forskning kring hur man kan ge goda förutsättningar för eleverna att kunna koppla samman modersmålet med undervisning i det nya språket, eftersom forskning visat att de är intimt sammanknutna.

6. Referenslista

Alagic, A & Linde, E (2010) *Etnicitetens och modersmålets betydelse för elevens identitetsutveckling*: Linneuniversitet

Bunar, N (2001) – *Skolan mitt i förorten – Fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism*. Stockholm/Stehag: Symposion

Bunar, N (2010) *Nyanlända och Lärande*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Esaïasson, P (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Elanders:Vällingby

Egidius, H (2009) – *Pedagogik för 2000-talet*. Natur och Kultur:Stockholm

FN – *Un-High Commissioner for refugees Global trends* (2010)

Gilje & Grimén. (2007) *Samhällsvetenskapens förutsättningar*. Daidalos:Göteborg

Isberg, A & Lidén S (2009) *KASAM – Livsfrågeformulär som intervention*. Högskolan i Gävle

Landström Löfgren (2010) - *En studie av andraspråkselevers förutsättningar att lära språk och matematik*. Umeå Universitet

Langius-Eklöf, A - <http://ki.se/ki/jsp/polopoly.jsp?d=40659&a=131775&l=sv>

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94. Danagårdsgrafiska:Ödeshög

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Edita:Stockholm

Migrationsverket historik - <http://www.migrationsverket.se/info/1764.html>

Migrationsverket fakta om migration - <http://www.migrationsverket.se/info/2551.html>

Nationalencyklopedin www.ne.se

Nilholm, C (2006) *Inkludering av elever "i behov av särskilt stöd" – Vad betyder det och vad vet vi?* Forskning i fokus nr 27: Myndigheten för skolutveckling

Säljö, R (2000) – *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Nordsteds:Falun

Skolverket (1998) *Att undervisa elever med Svenska som andraspråk- ett referensmaterial Vidare vägar och vägen vidare - svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv* - SOU 2003:77

Skolverket (2002) *Modersmålsstöd & modersmålsundervisning – Organisation och stöd*

Regeringens Proposition - SOU 2003:77 - *Vidare vägar och vägen vidare - svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv*.

Skolverket – Seminarium (2010) - Liten kunskap om nyanländas lärande http://www.skolverket.se/skolutveckling/nyanlanda_barn_och_ungdomar/reportage/liten-kunskap-om-nyanlandas-larande-1.134840

Skollagen - <http://www.skolverket.se/lagar-och-regler/2.3351>

Skolverkets utbildningsresultat - <http://www.skolverket.se/statistik-och-analys/2.4549/2.4129/2.4130/2.2451/utbildningsresultat-1.21167>

Thomas, W.P, Collier, P (2001) *A national study of school effectiveness for language minority students*. (CREDE)

Regeringens proposition – SOU 1997/98:16 - *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik*

Regeringens proposition - SOU 2002:15 – *Den öppna högskolan*

Sverige för nyanlända - *Värden, välfärdsstat, vardagsliv* - SOU2010:16

Wieczorek, S (2010) *Mål med modersmål - En undersökning om elevers, deras föräldrars och skolpersonalens uppfattning om modersmålets betydelse för måluppfyllelse i grundskolan*. Göteborgs Universitet.

7. Bilagor

10.1 Information till hemmet

Brev som skickades med omyndiga elever för påskrift av målsman. Delades ut till samtliga informanter, med handskrivna kontaktuppgifter nederst på lappen till den ur forskningsgruppen som intervjuat respektive elev.

Undersökande intervju på ( )

Jag är en lärarstudent som genomför en undersökande studie, i form av intervjuer, på din dotters/sons skola. Intervjumaterialet kommer att användas som underlag i ett examensarbete med syfte att forska kring utbildningsrelaterade frågor rörande barn med annat modersmål än svenska och hur de upplever sin skolgång.

Jag vill påpeka följande:

Det är **frivilligt** att delta i intervjun.

Det är **endast jag i forskningsgruppen** som kommer att ha **tillgång till svaren**.

Intervjun kommer att spelas in för att senare transkriberas (kopieras i textform). Därefter kommer det inspelade **materialet att raderas**.

Elevens uppgifter kommer att **anonymiseras** innan de används av oss. Detta innebär att uppgifterna kommer att bearbetas så det inte är möjligt att utifrån dem spåra vem som deltagit i intervjun. **Varken namn/skola/stadsdel kommer att nämnas i det färdiga materialet.** För deltagande som inte är myndiga krävs Er (målsmans) underskrift innan vi kan använda intervjumaterialet.

Ifylld lapp lämnas till ( ) respektive ( ) på skolan.

Vid frågor kontakta Christian - 0735102118

Stort tack för hjälpen!

/Forskaren

Jag intygar att mitt barn har tillstånd att delta i intervjun på

Målsmans underskrift: _____

Elevens namn: _____

7.2 Intervjufrågor

Frågorna nedan var grundfrågor, konstruerade innan intervjutillfällena varav variationer på dem följer under intervjuerna, dessutom under intervjuerna dök det upp följdfrågor som i sin

tur inte kunnat förutsägas

7.3 Elevfrågor

1. Hur gammal är du?
2. Vart kommer du ifrån?
3. Har du gått i skolan i ditt hemland?
4. Om elev hur länge har du gått i skolan? (i Sverige)
5. Hur trivs du i skolan/klassen?
6. Är det roligt? Vad är roligast i skolan?
7. Känner du att du lär dig saker? Vad är svårt? Vad är lätt?
8. Förut som elev gick du ju tillsammans med andra i elever i en klass, där ni fick jobba mycket med svenska! Tyckte du det var bra?
9. Numera har du ju bytt klass är det bättre nu?
10. Tycker du att du får den hjälp du behöver när något är svårt? Varför? Varför inte?
11. Känner du att du har kompisar i skolan?
12. Känner du att du har en vuxen att prata med på skolan?
13. Trivs du i Sverige?
14. Har du en favoritlärare och i så fall vilken?

7.4 Lärarfrågor

1. Hur länge har du arbetat som lärare?
  2. Vad har du för utbildning?
  3. Som lärare, känner du att du räcker till för dina elever? Vad är den största utmaningen? Och vad tycker du är bäst på?
  4. Förut gick eleverna tillsammans med andra i elever i en klass, där de fick jobba mycket med svenska! Tyckte du det var bra/bättre/sämre?
  5. Som lärare hur skulle du vilja arbeta om du fick chansen? (bortse ifrån ekonomiska resurser)
  6. Som lärare vad tycker du är det bästa arbetssättet, inkludering eller förberedelseklass?
  7. Upplever du som lärare att eleverna är mer positiva/negativa till respektive arbetssätt?
  8. Arbetar ni/du på ett särskilt sätt med dessa elever?Handledning? Extra resurser?
-